

Prohlášení k umělé inteligenci

Evropská rada sdružení literárních překladatelů (CEATL) pozorně sleduje rychlý vývoj využívání generativní umělé inteligence ve vydavatelském sektoru, pořádá k tématu své vlastní průzkumy a svým podpisem se připojuje k prohlášení spřátelených organizací.

Ve stále se rozvíjející diskusi k tématu, zde jsou naše přesvědčení a naše požadavky

Každý z nás za to stojí: naše právní požadavky

- **Literární překlad nemůže existovat bez těchto tří zásad: autorizace, spravedlivá finanční odměna, transparentnost (ART)**
Jakékoli zřeknutí se práv pro obchodní účely, například trénování umělé inteligence, musí být projednáno s autorem díla formou předběžného souhlasu (opt-in).
- **Transparentnost v rámci celého vydavatelského procesu**
Požadavek transparentnosti uložený společností zabývající se umělou inteligencí musí být přísně dodržován. Stejně tak veškeré použití generativní umělé inteligence v jakékoli fázi vydávání musí být na výsledném díle zřetelně označeno. Každý účastník nakladatelského procesu je zodpovědný za využití umělé inteligence a každý musí být za svoje přispění spravedlivě odměněn.
- **Žádné veřejné financování pro publikace vydané s pomocí generativní umělé inteligence**
Veřejná podpora je pro vydavatelský sektor zásadní, protože čistě tržní podpora veškerého kulturního bohatství v moderní zemi nemůže fungovat. Ekonomické zájmy, které za využitím umělé inteligence stojí, nemají být podporovány z veřejných zdrojů.

Každý jazyk za to stojí: naše profesní hledisko

- **Stroje nejsou překladateli, nýbrž „překladači“: nepřekládají, ale generují textový materiál**
Použití umělé inteligence uniformizuje překlady a ochuzuje kultury a psané jazyky, především (ale nejen) kvůli předsudečnému zkreslení (tendenci být ovlivněn prvním návrhem, s nímž přijde stroj) a samoznečištění (stroj se učí z toho, co sám vyrobí).
- **Všechny literární žánry si zaslouží lidský překlad**
Myšlenka, že některé žánry se pro zpracování umělou inteligencí hodí víc než jiné, od sebe nebezpečně odděluje vysokou literaturu a jiné texty, a toto oddělování nutně brání rozvoji společnosti prostřednictvím četby.
- **Všechny jazyky si zaslouží lidský překlad**
Odmítáme představu umělé inteligence jako nástroje umožňujícího lepší přístup k menšinovým jazykům. Naopak varujeme před nebezpečím, že by měly být dominantní

jazyky využívány jako prostředník. Bez zprostředkování lidským překladatelem budou nakladatelé při výběru zahraničních děl ještě víc závislí na tržních mechanismech.

Každá kniha za to stojí

- **Literární překlad není jen převod**

Literární překladatelé překládají texty zasazené do určitého kulturního, společenského a historického kontextu a předkládají je čtenářům, kteří jsou také ukotveni ve svém specifickém kontextu. Překlad vyžaduje porozumění těmto kontextům, stejně tak jako vyžaduje pokročilou znalost kreativního psaní. Žádný stroj se tomu nemůže vyrovnat bez výrazného lidského přispění.

- **Tvůrčí počiny jsou součástí našeho lidství**

Pochybovat je lidské, a stroj nepochybuje. Systémy umělé inteligence nabízejí „funkční“ řešení, které nemůže nikdo zevrubně analyzovat ani zpochybnit. Právo tvořit – a pokud to je jeho povolání, být za tvorbu spravedlivě odměňován – musí mít každý, a stejně tak musí mít každý právo na duševní obohacení prostřednictvím četby kreativních děl.

- **Literární překlad je literárním dílem**

Kreativní překlad musíme považovat za národní a nadnárodní literární bohatství a jako takový ho musíme chránit. Vytěžování, k němuž dochází při trénování umělé inteligence čistě za účelem zisku, neporušuje pouze autorská práva, ale poškozují i kulturní dědictví lidstva jako celku.